

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 όσον αφορά συγκεκριμένα μέτρα για την παροχή πρόσθετης βοήθειας σε κράτη μέλη που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές»

[COM(2016) 778 final — 2016/0384 (COD)]

(2017/C 173/07)

Εισηγητής: ο κ. **Pietro Vittorio BARBIERI**

Αίτηση γνωμοδότησης	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 11.1.2017 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 15/12/2016
Νομική βάση	Άρθρα 177 και 304 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	«Οικονομική και νομισματική ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή»
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	2.2.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	523
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	183/0/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013⁽¹⁾ όσον αφορά συγκεκριμένα μέτρα για την παροχή πρόσθετης βοήθειας σε κράτη μέλη που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές.

1.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να καθιερωθεί η βοήθεια, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), όσον κρατών μελών και περιοχών έχουν πληγεί από σοβαρές φυσικές καταστροφές, ως συμπλήρωμα των μέσων που διατίθενται από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ).

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την εγκαθίδρυση ενός ξεχωριστού άξονα προτεραιότητας για έργα ανοικοδόμησης που υποστηρίζονται από το ΕΤΠΑ στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος, χωρίς να απαιτείται η συγχρηματοδότηση από το κράτος μέλος, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2012/2002 του Συμβουλίου για την ίδρυση του ΤΑΕΕ.

1.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την επέκταση της επιλεξιμότητας των κονδυλίων παρέμβασης, έτσι ώστε να ισχύει από την ημερομηνία κατά την οποία σημειώθηκε η φυσική καταστροφή, ακόμα κι αν η ημερομηνία αυτή προηγείται της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της παρούσας τροποποίησης του κανονισμού.

1.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει ευνοϊκά την πρόταση να επιτρέπεται στο κράτος μέλος που έχει ήδη συμπεριλάβει τις ίδιες δαπάνες για έργα σε προηγούμενη αίτησή του πληρωμής προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να προβαίνει στις απαραίτητες αναπροσαρμογές στην επόμενη αίτηση πληρωμής.

1.6. Στο πνεύμα όσων έχει διατυπώσει και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί παρά να επιδοκιμάσει τις προαναφερθείσες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποσκοπούν στην απλοποίηση και επίσπευση της βοήθειας, κατά τέτοιο τρόπο ώστε η αντίδραση στις φυσικές καταστροφές να είναι ταχύτερη, αποτελεσματικότερη και φανερότερη.

1.7. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την περαιτέρω αναθεώρηση της λειτουργίας του ταμείου, έτσι ώστε να οριοθετηθεί σαφέστερα το πεδίο δράσης του –στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι καταστροφές εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής ή τρομοκρατικών ενεργειών– και να επανεξεταστούν τα —υπερβολικά υψηλά κατά την ΕΟΚΕ— ελάχιστα όρια υπαγωγής σε αυτό.

⁽¹⁾ COM(2016) 778 final — 2016/0384 (COD).

1.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το ταμείο αποτελεί σημαντική έκφραση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και ότι πρέπει να ενημερωθούν επ' αυτού οι πολίτες της ΕΕ.

2. Επιχειρήματα της γνωμοδότησης και ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Δυστυχώς η Ευρώπη έχει γνωρίσει αρκετές φυσικές καταστροφές και δεν είναι λίγα τα κράτη μέλη που υπέστησαν κάποια μορφή θρομηνίας τα προηγούμενα έτη.

2.1.1. Το 2002 η Κεντρική Ευρώπη, και πιο συγκεκριμένα η Γερμανία, η Αυστρία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Σλοβακία, επλήγησαν ταυτόχρονα από εκτεταμένες πλημμύρες. Το ίδιο έτος, η ΕΕ αποφάσισε να παρέμβει μέσω του ΤΑΕΕ με σκοπό την αντιμετώπιση των σοβαρών φυσικών καταστροφών και για λόγους ενωσιακής αλληλεγγύης προς τις πληγείσες περιοχές. Μέχρι σήμερα, οι πόροι του εν λόγω ταμείου έχουν χρησιμοποιηθεί για την αντιμετώπιση πολυάριθμων όσο και ποικίλων τύπων καταστροφών: πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμοί, θύελλες, ξηρασίες κ.λπ. ⁽²⁾.

2.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη χρήση του ΕΤΠΑ ⁽³⁾ ως συμπληρώματος του ΤΑΕΕ με σκοπό την παρέμβαση σε περιπτώσεις σοβαρών καταστροφών. Τα δύο ταμεία έχουν τις ίδιες ηθικές επιδιώξεις, καθώς και ορισμένα κοινά προγραμματικά κριτήρια δράσης. Από τη μία πλευρά, αμφότερα τα ταμεία αποτελούν ακόμη μία απόδειξη του πνεύματος αλληλεγγύης της ΕΕ· από την άλλη πλευρά, η τυπολογία των δραστηριοτήτων που γενικά χρηματοδοτούν χαρακτηρίζεται από τον ίδιο στόχο, δηλαδή την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης και την ισότιμη όσο και βιώσιμη πρόοδο των περιφερειών της ΕΕ ⁽⁴⁾.

2.3. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει κατά το παρελθόν πόσο σημαντική είναι η έγκαιρη παροχή της βοήθειας, έτσι ώστε αυτή να καθίσταται πιο αποτελεσματική και ορατή. Πιο συγκεκριμένα, έχει ήδη εκφράσει την άποψη της ως προς τις σχοινοτενείς και γραφειοκρατικές διαδικασίες του ΤΑΕΕ ⁽⁵⁾ και τον υπερβολικά μεγάλο χρόνο αναμονής που απαιτείται για τη χορήγηση της βοήθειας ⁽⁶⁾.

2.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις προαναφερθείσες επισημάνσεις όσον αφορά τη λειτουργία του ταμείου:

- πρέπει να διευκρινιστεί το πεδίο δράσης του προς αποφυγή αβάσιμων προσδοκιών, οι οποίες συνακόλουθα μπορούν να δώσουν λαβή σε πολιτική χειραγώγηση,
- να οριστεί εκ νέου το όριο οικονομικού αντικτύπου σε συνάρτηση με το οποίο εκτιμάται εάν ένα συμβάν είναι αρκετά καταστροφικό και λόγω του οποίου οι παρεμβάσεις του ταμείου έχουν εξαιρετικό χαρακτήρα,
- να περιοριστούν περαιτέρω οι μηχανισμοί και ο απαιτούμενος χρόνος χορήγησης της βοήθειας έτσι ώστε αυτή να παρέχεται άμεσα και κατά τρόπο αποτελεσματικό.

2.4.1. Συν τοις άλλοις, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την αύξηση του αριθμού των φυσικών και μη καταστροφών και υπογραμμίζει ότι πρέπει να ενισχυθούν οι πολιτικές πρόληψης.

2.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την εισαγωγή της παραγράφου 8 στο άρθρο 120 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, η οποία θα προβλέπει τη δημιουργία ενός ξεχωριστού άξονα προτεραιοτήτων με ποσοστό συγχρηματοδότησης έως 100 % από το ΕΤΠΑ, με την προϋπόθεση τα έργα παρέμβασης:

- να επιλέγονται από διαχειριστικές αρχές για την αντιμετώπιση μεγάλων φυσικών καταστροφών,
- να στοχεύουν στην ανοικοδόμηση ως ανταπόκριση στη φυσική καταστροφή,
- να χρηματοδοτούνται βάσει μιας επενδυτικής προτεραιότητας του ΕΤΠΑ.

⁽²⁾ Για παράδειγμα, η βοήθεια που χορήγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του ΤΑΕΕ ήταν αποφασιστικής σημασίας για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών που έπληξαν το 2014 τη Βουλγαρία, την Ιταλία και τη Ρουμανία.

⁽³⁾ Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) αποτελεί ένα από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και αποσκοπεί στη μείωση του αναπτυξιακού χάσματος των περιφερειών της ΕΕ, με γνώμονα τα φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα ορισμένων περιφερειών. Με τις δράσεις του ΕΤΠΑ επιδιώκεται η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της διαρθρωτικής προσαρμογής των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών.

⁽⁴⁾ Για την ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης των πληγείσων περιοχών, έχει αποφασιστεί η παρέμβαση να γίνεται σε πολύ ειδικά θεματικά πεδία αποκατάστασης ζημιών και επείγοντος χαρακτήρα όπως η κατασκευή προσωρινών καταλυμάτων για τους πληγέντες και η ανακατασκευή των κύριων κατεστραμμένων υποδομών.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 181 της 21.6. 2012, σ. 52.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 170 της 5.6. 2014, σ. 45.

2.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την παρέκκλιση από το άρθρο 65 παράγραφος 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, που προβλέπει ότι «οι δαπάνες για έργα στο πλαίσιο του εν λόγω άξονα προτεραιοτήτων είναι επιλέξιμες από την ημερομηνία κατά την οποία σημειώθηκε η φυσική καταστροφή».

3. Η άποψη της ΕΟΚΕ

3.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η ανάγνωση της πρότασης κανονισμού πρέπει να γίνει μαζί με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2012/2002 και τις συνακόλουθες τροποποιήσεις, καθότι τον συμπληρώνει και τον τροποποιεί. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι στο πνεύμα των παλαιότερων γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ, υπό την έννοια ότι επισπεύδουν και απλοποιούν τους μηχανισμούς λειτουργίας του ταμείου. Πάντως εκκρεμούν κάποια προβληματικά σημεία που πρέπει να επιλυθούν.

3.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει επομένως ότι ο κανονισμός είναι μια ιδιαίτερως σημαντική ρύθμιση καθότι αποτελεί απόδειξη της αλληλεγγύης στην ΕΕ. Μάλιστα σέβεται την αρχή της επικουρικότητας, καθότι συνδυάζεται με τις πολιτικές των κρατών μελών και είναι συντονισμένος με διάφορες άλλες ενωσιακές πολιτικές, μεταξύ των οποίων τα προγράμματα που σχετίζονται με τα διαρθρωτικά ταμεία και εκείνα τη Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να συνδυαστεί και με τις παρεκκλίσεις στο σύμφωνο σταθερότητας που προβλέπονται για όσα κράτη μέλη έχουν πληγεί από φυσικές και μη καταστροφές.

3.3. Οι διατάξεις του κανονισμού εφαρμόζονται σε περίπτωση σοβαρής φυσικής καταστροφής, χωρίς να υποκαθίσταται η παρέμβαση του κράτους μέλους σε καταστροφές με ζημιές που δεν υπερβαίνουν ένα κατώτατο όριο —το οποίο η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι υπερβολικά υψηλό και άρα χρήζει αναθεώρησης.

3.4. Στα επιλέξιμα έργα παρέμβασης δεν υπάγονται οι κατοικίες, εκτός εάν πρόκειται για προσωρινά καταλύματα έκτακτης ανάγκης. Εν προκειμένω, αυτός που καλείται να παρέμβει είναι το κράτος ή οι ασφαλιστικές εταιρείες/φορείς. Στη δε περίπτωση ιστορικών οικισμών, η ίδια τους η ύπαρξη εξαρτάται από οικονομικές δραστηριότητες συναφείς με τον τουρισμό των δευτερευουσών κατοικιών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να γίνει η διάκριση μεταξύ των κατοικιών και των οικονομικών δραστηριοτήτων.

3.5. Επίσης, ο κανονισμός αποκλείει την επικάλυψη με άλλα ενωσιακά μέτρα κατά τόπους αποκατάστασης ζημιών εξαιτίας φυσικών και μη καταστροφών. Μάλιστα, ένα από τα πρώτα προαπαιτούμενα χορήγησης κονδυλίου από το ταμείο είναι η ύπαρξη σχεδίου πρόληψης φυσικών καταστροφών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ούτε τα θεσμικά όργανα ούτε τα κράτη μέλη της ΕΕ δίνουν αρκετή έμφαση στην πρόληψη.

3.6. Στον κανονισμό διευκρινίζεται ότι τα χρηματοδοτούμενα έργα πρέπει να είναι σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης και τις ρυθμιστικές πράξεις που έχουν θεσπιστεί συνακόλουθα. Συγκεκριμένα, απαιτούνται χρηστή οικονομική διαχείριση, καθεστώς διαφάνειας στις δημόσιες συμβάσεις, η προστασία του περιβάλλοντος και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με τη βοήθεια οικολογικών υποδομών. Έως και την έγκριση του κανονισμού δεν ίσχυε καμία ειδική οδηγία σχετική με την προσβασιμότητα⁽⁷⁾. Δεδομένου ότι η γήρανση του πληθυσμού της ΕΕ έχει οδηγήσει στην άνοδο της ζήτησης σε προσβάσιμα προϊόντα και υπηρεσίες⁽⁸⁾, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προσβασιμότητα πρωτοβουλιών έκτακτης παρέμβασης και ανακατασκευής πρέπει να συμπεριληφθεί στα κυριότερα κριτήρια.

Βρυξέλλες 22 Φεβρουαρίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽⁷⁾ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, COM(2015) 615 final — 2015/0278 (COD).

⁽⁸⁾ Δεδομένης της πρόβλεψης ότι το 2020 περίπου 120 εκατομμύρια άτομα στην ΕΕ θα υποφέρουν από πολλαπλές και/ή ήπιες μορφές αναπηρίες. Θα πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι η πλειονότητα των κατοίκων των χωριών σε αγροτικές περιοχές και στα ορεινά που επλήγησαν προσφάτως από φυσικές καταστροφές είναι ηλικιωμένοι.